

Hrbolatník vonný v PR Prameniště Teplé, 30. 10. 2015. Foto Libor Hejl.

Vzácný choroš hrbolatník vonný v PR Prameniště Teplé

Libor Hejl, Nezvěstice

Přírodní rezervace Prameniště Teplé v CHKO Slavkovský les je tvořena komplexem podmáčených a slatinných luk, pramenišť, olšin a podmáčených smrčín. Žije zde množství vzácných a chráněných organismů, často velmi drobných a nenápadných, k jejichž hledání je zapotřebí zkušené oko. Setkat se zde ale můžeme i s jedním vzácným druhem, při jehož hledání je zapotřebí zkušený nos.

Při příležitosti setkání mykologů v Manětíně jsme 30. října 2015 navštívili i Prameniště Teplé. Při průzkumu lokality jsem mimo jiné pořizoval i fotodokumentaci některých nalezených druhů hub. To obvykle přináší nutnost kleknout nebo si i lehnout na mokrou zem, což za nepříznivého počasí není nic příjemného. Při fotografování jednoho běžného choroše u smrčového pařezu jsem najednou ve vzduchu ucítil velmi silnou, příjemnou vůni, připomínající mi

vánoční kuchyni. Zvedl jsem se a šel po čichu až k ležícímu statnému kmenu smrku ztepilého, kde byla vůně nejsilnější. Na první pohled jsem nic nespatriil, ale jakmile jsem se naklonil na druhou stranu kmene, ihned jsem zpozoroval nápadný šedobělavý choroš, který pokrýval zejména spodní stranu kmene v délce asi jednoho metru. Přešel jsem kmen a přičichnul jsem přímo k plodnici, a hned mi bylo jasné, co je to za druh. Asi měsíc před tímto nálezem jsem totiž tuto houbu poprvé našel v Boubínském pralese na Šumavě. Jednalo se o hrbolatník vonný (*Cystostereum murrayi*). Jak už jeho české jméno napovídá, je pro něj typická jeho kokosová vůně, zvláště za čerstvého stavu a při zasychání. U starých suchých plodnic je vůně již slabá a nevýrazná. Je to druh typický pro horské bukojedlové lesy a podmáčené smrčiny.

Hrboľatník vonný v PR Prameniště Teplé, 10. 11. 2019. Foto Libor Hejl.

Hrboľatník vonný má plodnice pevné, tvrdé, pevně přirostlé ke dřevu, rozlité (netvoří klobouky), povrch je hladký až drobně hrboľatý, za sucha rozpraskávající do nepravidelných políček, zbarvený od bělavé do krémově okrové až šedavé, stářím tmavnoucí do světle hnědavé, na některých částech slabě rezavějící, přirůstající okraj nápadně ohraničený, bíle plstnatý. Dužnina je 2–4 mm tlustá, u víceletých plodnic můžeme pozorovat zřetelnou vrstevnatost dužniny. Způsobuje bílou hnilobu dřeva.

V Evropě tento saprotrof roste zejména na mrtvém dřevě jedlí, vzácněji smrků (Kotlaba 1987), dle literatury se však může vzácně objevit i na buku lesním (např. Cavet 2000, Kotlaba 1987), či na javoru (Krieglsteiner 2000). V České republice preferuje především výše položené přirozené lesy pralesovitěho charakteru, někteří autoři však připouští i velmi vzácný výskyt ve středních nebo nižších polohách (Papoušek 2004). V posledních letech můžeme pozorovat, že se prokazatelně šíří.

V Červeném seznamu hub České republiky je zařazen pod českým jménem pevník vonný do kategorie NT, tedy jako téměř ohrožený druh. Pouzar (2006) o něm píše, že je ohrožen degradací přirozených lesů nebo nevhodným hospodařením (odvozem dřeva

z rezervací). Díky tomu, že část lesních porostů v Prameništi Teplé je ponechána samovolnému vývoji a dřevo se odtud neodvází, smrkový kmen s hrboľatníkem vonným zde stále leží. Při mykologickém průzkumu, který zde probíhá, jsme tak mohli růst této houby pozorovat i v následujících letech, včetně letošního roku. Tlející kmen je v současné době již porostlý z obou stran, ale mladé přirůstající plodnice pokrývají jen nepatrnou část kmene. Předpokládám, že za příznivých podmínek zde ještě nějaký čas poroste. Až při procházkách přírodou ucítíte kokosovou vůni, zkuste pátrat po tomto voňavém choroši. ■

Literatura:

- Cavet J. (2000): A la découverte des champignons liés à *Fagus sylvatica* dans le massif du Vercors. – Bulletin mycologique et botanique Dauphiné-Savoie 156: 5–26.
- Kotlaba F. (1987): *Cystostereum murraii* – pevník vonný (*Corticiciaceae*); jeho ekologie a zeměpisné rozšíření v Československu. – Česká mykologie 41(3): 129–138.
- Krieglsteiner G. J. (2000): Die Großpilze Baden-Württembergs. Band 1. Stuttgart, 540 p.
- Papoušek T. (2014): Velký fotoatlas hub z jižních Čech. České Budějovice, 819 pp.
- Pouzar Z. (2006): *Cystostereum murrayi* (Berk. Et M. A. Curtis) – In: Holec J. et Beran M. [eds.] (1997): Červený seznam hub (makromycetů) České republiky. – Příroda 24: 109.
- Zahradnický J. et Mackovčín P. (2004): Plzeňsko a Karlovarsko, Chráněná území ČR XI. AOPK ČR, Praha, 588 pp.